

[1368 Op it mêd 1-2] *Maurice Vliegen en Jaap van Maren (red.), "Uten schatschrine des herten". Vriendenboek voor Henk Meijering bij zijn afscheid. VU Uitgeverij, Amsterdam (1998).*

By Meijering syn ôfgean as heechlearaar yn - ûnder folle mear - de Aldfryske taal- en letterkunde oan de Frije Universiteit te Amsterdam is him, neffens in troch himsels oars net sa wurdearre akademyske wizânsje, in bondel mei stúdzjes fan freonen, learlingen en kollega's oanbean. Fan de achttjin bydragen kinne seis ta de frisistyk rekkene wurde. De earste dêrfan, 'De 15^e eeuwse landeigenaren te Birstum' fan Rients Faber (s. 19-33), jout in rekonstruksje fan de besittskiednis fan twa pleatsen yn Utingeradiel oan 'e hân fan in tal Aldfryske oarkonden. Dêrmei hat dit stik trouwens mear fan in histoaryske as fan in frisistyske bydrage. Ien lytse opmerking: *Orsda kynden* (OFO I 103) binne, oars as yn de oarkonde-edysje troch it haadlettergebrûk suggerearre wurdt, net Orsda har bern, mar de oare bern (*ors da bern*). Anthonia Feitsma, 'Gysbert-Japicx-edities van Epkema (1821) en Halbertsma (1827)' (s. 35-44), lit sjen dat de troch har as 'nijljochter' typearre Halbertsma mear frijheid naam by it útjaan fan in Gysbert-tekst (*Yen suwnerlinge forhânlinge*) as de filolooch Epkema yn syn edysje fan de folsleine Rymlerije. Thomas S.B. Johnston giet yn 'Het 'Fivelgoër' erfrecht en de Nedersaksische Ommelander *Fon lawm*-traditie' (s. 63-69) de ferhâlding nei tusken in erfrjochtttekst út it Aldfryske Fivelinger hânskrift en trije Leechdútske erfrjochttteksten út de Ommelannen. Frits van der Kuip ret in dissertaasje ta, dy't bestean sil út in annotearre krityske edysje fan de yn 1641 foar it earst printe Midfryske sprekwurdsamling fan Burmania. Yn in bydrage ûnder de titel 'Spreekwoorden in hun tijd' (s. 71-78) lit Van der Kuip oan 'e hân fan seis foarbylden út dy kolleksje sjen hoe't men ta in ferantwurde ferklearring fan histoaryske sprekwurden komme kin. Anthonya Visser siket yn "'En âlde bylden winke". Obe Postma's 'Fryslân' (s. 147-158) nei in ferklearring fan de fassinaasje foar Obe Postma syn poezij, net inkeld by Fryske, mar ek by net-Fryske lêzers. Willem Visser presintearret in technysk-lingwistyske ferhanneling ûnder de moaie en ynstruktive titel 'Woordinterne obstruenten en obstruentclusters in het Fries: stemming, ontstemming, herstemming, overeenstemming' (s. 159-170), dêr't er yn dúdlik makket dat it net maklik, mar ek net ûnmooglik is om it al of net stim hawwen fan bylûdkloften binnen it fonologyske wurd te ferantwurdzjen.

(oebele vries)

US WURK XLIX (2000), p. 74

Doeke Sijens, 'D.H. Kiestra: fertiisd yn skuld en rjocht'. Yn: Trotwaer 32, nû. 2 (2000), 4-15.

It literêre tydskrift *Trotwaer* befettet sûnt in jier geregeldwei langere bydragen oer letterkundich nijsgjirrige ûnderwerpen. Yn it earste nûmer fan 2000 hat Doeke Sijens it essay 'D.H. Kiestra: fertiisd yn skuld en rjocht' publisearre. It giet oer de publikaasje fan de fersen dy't Douwe Harmen Kiestra skreau krekt nei de 2de wrâldoarloch, doe't er op fertinking fan kollaboraasje mei de Dútsers ynternearre wie yn kampen yn Sondel en Luttelgeest. Kiestra wurde yn 1946 feroardiele ta twa en in heal jier finzenis; dêrneist krige er in publikaasjeferbod oant en mei 1951. Lykwols is der yn 1947 in bondel fan Kiestra útkommen, *Sinne op 'e striesek*, ûnder de skûldnamme D. van Wieren. Guon foaroansteande lju út Fryske letterkundige rûnten wiene fan Kiestra syn fersen yn finzenskip op 'e hichte, achten har poëtysk de muoite wurdich en stelden de útjouwer Kamminga foar om se te printsjen. Sijens lit it hoe en wat fan dizze ylligale printing sjen en behannelet guon fan de gedichten út de bondel. Syn nijsgjirrich essay is in moaie opstap foar neier ûndersyk nei de omgong mei en it tinken oer publikaasjeferboaden dy't oan Fryske skriuwers nei de 2de wrâldoarloch oplein binne.

(liesbeth brouwer)

Gunter Spies (Hrsg.), Modernisierung des Wortschatzes europäischer Regional- und Minderheitensprachen. Gunter Narr Verlag, Tübingen (1999). ISBN 3-8233-5189-3.

Yn dit boek binne de lêzingen bondele dy't hoden binne op in ynternasjonale kongres oer de leksikale útwreiding fan jeropeeske minderheidstalen yn Cottbus fan 25 oant 28 septimber 1996. It Frysk wie dêr twaris fertsjintwurdige. Nils Århammar hat op 'e tekst west oer *Gesteuerte und ungesteuerte Modernisierung des Nordfriesischen: Wortschatzausbau und Reduktion sprachlicher Redundanzen*. Århammar jout earst in beskriuwing fan 'e lestige taalsitewaasje yn Noardfryslân en giet dan fierder mei in oersjuch fan it beskiedene besykjen ta modernisearjen fan 'e wurdfoarrie. Yn it Noardfrysk ferrint dy modernisearring troch natuerlik-spontane útbou en troch stjoerde útwreiding, dat lêste benammen troch de wei fan leksikografyske projekten. Nijsgjirrich, mar grif ek kontroversjeel, is Århammar syn sizzen dat it Noardfrysk him ek modernisearret troch it ferienfâldigjen fan âldmoadrige, net mear bydetiidse en dus oerstallige taalkundige ileminten en struktueren. It probleem mei dat idee is âlderearst dat dy ferienfâldiging hast altyd yn 'e rjuchting fan it Dútsk giet en dat it sadwaande suver ûnmooglik is om te ûnderskieden tusken in natuerlike 'économie linguistique' en 'taalferfal'. Mar boppedat is it lestich om fêst te stellen wat oan beskate taalkundige struktueren no krekt sa 'net bydetiids' is.

US WURK XLIX (2000), p. 75

De twadde Fryske bydrage yn 'e bondel is Hindrik Sijens syn *Modernising the Lexicon of the Frisian Language*, dêr't mei 'Frisian' op it Westerlauwersk Frysk doeld wurdt. By Sijens fynt men ek earst in beskriuwing fan 'e taalsitewaasje. Dêrnei giet er yn op it terminologysk wurk fan it 'taalburo' fan 'e Fryske Akademy en op leksikografyske projekten (wurdboeken, taalatabank) dy't in modernisearjende rolle spylje of yn alle gefallen de modernisearring fan 'e Westerlauwersfryske wurdfoarrie (benammen troch lienoersetting út it Hollânsk) wjerspegelje.

(jarich hoekstra)

Theodor Griep & Pyt Kramer, Seelter Seeken. Noomen - Sproake - Geschichte. Sälwenferlaach, Mildaam (1999). 106 s. A4. Priis: f 15,- + frachtkosten.

Pyt Kramer hat yn dizze bondel, op 'en alderienfâldichsten produsearre (ringbân) en op eigen manneboet útjûn, in stikmannich stikken oangeande it Sealter sk yn it ljocht jûn. Sa't de titel al wat suggerearret, giet it dêrby om gyld en wyld. It wichtichste part fan 'e bondel binne de samlingen fan Sealter húsnammen, dy't Theodor Griep mei help fan oare Sealterlanners gearbrocht hat. Fierders befettet de útjefte in stikmannich Sealter ferteltsjes fan Griep dy't Kramer fan 'e bân ôfskreaun hat, Kramer syn Frysk Filologiekongres-lêzing 'In fonologyske ramp' en de stikken út 'e neilittenskip fan Ehrentaut dy't it Sealter sk en it Sealterlân oanbelange. It is sûnder mis nuttich dat dizze 'Seelter seeken' op papier brocht binne en foar oaren beskikber makke binne, mar men freget jin ôf oft dat - mei in bytsje mear krityske bearbeiding - net yn gongberder en better tagonklike frisistyske organen kinnen hie. Benammen de stikken fan Griep oer de Sealter húsnammen fertsjinje in bettere útjefte, mar dan sil der al noch wat flyt op ynhâld en prissentasje dien wurde moatte. It 'boek' is te bestellen by Pyt Kramer, De Tsjerne 17, 8454KW Mildaam. (jarich hoekstra)

Dirk Boutkan, 'A new etymology of Dutch koog, Mod. Frisian keech', Leuvense Bijdragen 87 (1998), 115-118.

Boutkan fersmyt op semantyske en formele grûnen in earder útstel fan Markey om nijfrysk *keech*, noardfrysk *kūch*, *kūg*, âldfrysk *kāg*, ôf te lieden fan it Anglo-Fryske etymon *key/kaai*. Hy leaut earder oan in substraatwurd, ûnder oare omdat de farianten in Ablautpatroan sjen litte dat net yndojeropeesk wêze kin.

(siebren dyk)

Dirk Boutkan, 'Another Old Frisian 'instrumental singular' in -um?', Neophilologus 83 (1999), 421-426.

Yn it âldgermaansk binne sa'n alve gefallen bekend fan dativen dy't formeel meartallich binne, mar dy't inkeltallich ynterpretearre wurde

US WURK XLIX (2000), p. 76

moatte. It âldfrysk hat ien sa'n "erkend" foarbyld, út R1 "*thet lond thet flat fon melokon and fon hunige*", 'it lân dat oerrint fan molke en hunich', mei *melokon* < **melukum*. Boutkan besprekt it debat oer dy gefallen, dêr't byg. Streitberg fan miende dat se yn wêzen in fuortsetting wiene fan in protoyndojeropeeske ynstrumintalis inkeltal, wylst Osthoff, ûnder ferwizing nei it spesjale karakter fan 'e oanbelangjende wurden (faak saneamde "mass nouns" as, yndied, "molke") fan betinken wie dat it wol om meartallen gong. Dat is fansels in oantreklik idee at jo witte dat soksoarte termen semantysk yndifferint binne foar inkel- of meartal. Boutkan jout boppedat noch in pear formele arguminten dy't Osthoff syn posysje stypje, dêr't benammen de troch de oare partij ûnderstelde útgong *-*mi* gjin stân hâlde kin.

Yn 'e twadde helte fan it artikel docht er dan noch tyngje fan in nije fynst fan it ferskynsel yn it âldfrysk, yn 'e koarte ferzje fan *Haet is riocht* yn Codex Unia. Dêr wurdt praat fan sûnden dy't begien wurde "*bi willa jefta bi dumhedum*", dat er oerset as 'on purpose or by stupidity'. Yn 'e oare ferzjes fan dy tekst stiet hyltyd in inkeltalsfoarm as bygelyks *dumheed*. Boutkan giet net djip yn op de fraach wêrom oft er dit foarbyld as sa'n spesjaal meartal beskôget, en dat is spitich, want by sa'n seldsum foarkommend en markearre ferskynsel soe de nul-opsje dochs wêze moatte dat it meartal ek gewoan as meartal besjoen wurde kinne moat. En oars as *molke* kin in wurd as *domheid* prinsypjeel fansels wol yn it meartal set wurde: de betsjutting wurdt dan soksawat as 'stomme streken'. Dat ôfliedings op *-heid* yn it âldfrysk net folle yn it meartal foarkomme is gjin twingend argumint, en in ferwizing nei de inkeltallige farianten yn 'e oare hânskriften en it argayske karakter fan Unia is dat ek net. In wiere meartallige ynterpretaasje liket my foar dizze passaazje boppedat ek net ûnmooglik, dat faaks hat it net ferkeard west dat Boutkan de titel fan syn artikel mei in fraachteken einige litten hat.

(siebren dyk)

Frits van der Kuip, 'Fries in het WNT', Trefwoord, maart 2000.

Van der Kuip wiist op it opnimmen fan Frysk idioom yn it grutte Nederlânske wurdboek, al of net yn oersetse foarm, sels at der gjin oanwizings binne dat datselde idioom fierder wol yn it Nederlânsk foarkomt. Hy freget him dan ek mei rjocht en reden ôf hoe Nederlânsk oft it *Woordenboek der Nederlandsche Taal* winliken is, mar hie dy fraach faaks wat yn in breder perspektyf beäntwurdzje kinnen at er it artikel fan Rob Tempelaars, 'Tussen droom en daad, met wetten en bezwaren. Over het verstandshuwelijk van het WNT met de als bron gebruikte dialectwoordenboeken' yn it temanûmer oer dialektgeografy fan *Taal en Tongval* 1991, s. 137-154 der yn behelle hie.

It leksikografysk jierboek *Trefwoord* is oars opholden te ferskinen,

US WURK XLIX (2000), p. 77

alleast op papier. It is no in ynternettydskrift wurden, dat, wat weistoppe, ûnderdak krigen hat op 'e thússide fan 'e Fryske Akademy. Foar Van der Kuip syn stikje moatte jo ynjaan:

<http://www.fa.knaw.nl/>

NEDERLANDS/EDIT_TEXT/04_PUBLIK/Trefwoord/FriesinWNT.htm

(siebren dyk)

Pieter M. Tiersma, Frisian reference grammar. Fryske Akademy nû. 886, Ljouwert (1999), 2de printinge, 147 s. ISBN 90-6171-886-4. Priis f 30,-.

Yn 1985 ferskynde de earste printinge fan Pieter Tiersma syn *Frisian reference grammar*. Dy Ingelsktalige grammatika fan it hjoeddeiske Westerlauwerske Frysk wie al in jiermannich útferkocht, en it like de Fryske Akademy in goed idee ta om der in werprintinge fan út te bringen. Foar dizze twadde útjefte is de tekst (op it ferbetterjen fan printflaters en feitlike flaters nei) net feroare, en dat mei opmerklik hjitte, want der is dochs in ferskriklike soad gebeurd yn de Fryske taalkunde sûnt 1985. Om de lêzer dochs in bytsje op 'e hichte te bringen fan dy nije ûntjouwingen, is Jarich Hoekstra frege de bibliografy út te wreidzjen mei literatuer fan nei 1984. Dy ynspanningen ha der net foar soargje kind dat it boek noch/wer brûkber is as ynlieding foar taalkundigen of minsken dy't dat wurde wolle. Foar dyjinge dy't de taalkundige latte net al te heech leit, sil dizze grammatika noch wol in funksje ha kinne. Oaren moatte mar hoopje dat de opmerking fan Tiersma yn it foaropwurd dat 'in the foreseeable future' net te ferwachtsjen is dat der in nije Fryske grammatika ferskine sil dy't it ûndersyk fan de lêste 15 jier wol ferwurket, te pessimistysk is.

(germen de haan)

It Beaken 61 (1999), nr. 3/4

Dit dûbelnûmer fan *It Beaken* begjint mei Ingrid Biesheuvel har útjefte fan 'e *Gesta Fresonum*, it âldfryske kronykje dat yn 'e Codex Furmerius foarkomt. Dêrmei is in omisje yn 'e Estrikútjefte fan dat hânskrift goedmakke. De útjefte is foarbyldich yn safier dat njonken de wenstige transkripsje en oersetting (hjir yn it Nederlânsk) de orizjinele siden ek hyltyd op foto der by ôfprinte binne. Sa soe it eins altyd moatte! Fierder yn dizze jefte in taalsosjologysk artikel fan Reitze Jonkman, dy't de FA-enkête fan 1994 besjocht op de behearsking fan it Frysk neffens wengebiet. De wichtichste útkomst is dat der in net al te dúdlike tendins is dat it plattelân ûntfrysket, en de stêden in hiel lyts bytsje Frysker wurde. De besprekrubryk hat wol in hiel heech Hoekstragehalte. Jarich H. syn dissertaasje en syn *Fryske wurdfoarming* komme ûnder it mes, en sels besprekt er it boekje fan Gereon Janzing, *Das Friesische unter den germanischen Sprachen*. Fierders binne der besprekken fan Johanneke Sytsema har dissertaasje *De 17 Keuren en de 24 Landrechten in de Ommelander rechtshandschriften* en

US WURK XLIX (2000), p. 78

Ph. H. Breuker syn *De Fryske heilingen fan de Halbertsma's*.

(siebren dyk)

Gereon Janzing, Das Friesische unter den germanischen Sprachen. Freiburg i. Br. (1999), 145 s. Utjefte yn eigen behear, te bestellen by de skriuwer, Hindenburgstr. 20, D- 79102 Freiburg; E-post: janzingg @rol3.com. Priis: likernôch 20 Euro.

In ferrassing, dit boekje. Net allinne wie de auteur en syn belangstelling foar it Frysk by myn witten yn frisistyske rûnten ûnbekend, hy komt ek nochris mei in hiel aardich produkt op 'e lappen, ek al is dat net sûnder wryt of slyt. It doel liket te wêzen en bring de belangstellende Dútser op 'e hichte mei it bestean en de wichtichste feiten fan it Frysk. De skriuwer pakt it breed oan, en hat net allinne each foar de grammatikale aspekten fan it Ald-, East-, Noard- en Westerlauwersk Frysk, mar ek foar de ferhâlding mei de oare Germaanske talen en de maatskiplike posysje fan 'e ûnderskate farianten.

(siebren dyk)

Publikaasjes op it mêd fan it Aldfrysk yn de jierren 1995-1997.

By de oergong fan 'e rubryk 'Op it Mêd' fan it eardere *Tydskrift foar Fryske Taalkunde* nei *Us Wurk* binne benammen de publikaasjes op it mêd fan it Aldfrysk yn in gat fallen. De redaksje sjocht op dit stuit gjin kâns mear om alles nochris wiidweidich te sinjalearjen. Om de lêzer dochs te geriven folget hjir noch al in list fan Aldfryske titels oer de jierren 1995, 1996 en 1997. Dy oer de jierren 1998 en 1999 wurde yn dit en it kommende nûmer op 'e wenstige wize behannele, sadat we dan wer 'by' binne.

N.E. Algra, 'Een datering van het 'jong' Schoutenrecht', It Beaken 59 (1997), 57-91.

W. van Anrooij, 'Dae cronica fan Hollandt. Bron en voorgeschiedenis van een Oudfries kroniekje', It Beaken 57 (1995), 1-11.

Alfred Bammesberger, 'Old Frisian fendsen and hwendsen'. Yn: Alexander Lubotsky (ed.), Sound law and analogy. Papers in honor of Robert S.P. Beekes on the occasion of his 60th birthday. Amsterdam/Atlanta (1997), 1-4.

E.H. Bary, 'Augustinus en het ongeboren kind in het Oudfries'. Yn: Gian Ackermans en Peter Nissen (red.), Kleine geschiedenissen, een bundel essays aangeboden aan Adelbert Davids. Nijmegen (1995), 46-52.

Dirk Boutkan, A concise grammar of the Old Frisian dialect of the First Riustring Manuscript. Odense (1996) (NOWELE Supplement vol. 16).

*Dirk Boutkan, 'The origin of mon. The representation of Proto-Germanic *a before nasals in the Old Frisian Codex Unia', It Beaken 59 (1997), 1-13.*

Dirk Boutkan, 'Oudfries edila, edela, ethela '(over)grootvader'. Yn: Han Nijdam e.a. (red.), Leven in de Oudgermanistiek. Leiden (1997), 67-71.

Dirk Boutkan, 'Puzzling datives in

US WURK XLIX (2000), p. 79

Old Frisian. Yn: Alexander Lubotsky (ed.), *Sound law and analogy. Papers in honor of Robert S.P. Beekes on the occasion of his 60th birthday*. Amsterdam/Atlanta (1997), 5-14.

Rolf H. Bremmer, 'Old Frisian dialectology and the position of the "Ommelanden"'. Yn: Adeline Petersen en Hans F. Nielsen (ed.), *A Frisian and Germanic miscellany, published in honour of Nils Århammar*, NOWELE 28/29 (1996), 1-18.

Rolf H. Bremmer, 'Bad Frisian and bad Low German: Interference in the writings of a medieval West Frisian', *Multilingua* 16 (1997), 375-388.

Rolf H. Bremmer, 'Het ontstaan van het Fries en het Hollands'. Yn: Ph.H. Breuker en A. Janse (red.), *Negen eeuwen Friesland-Holland. Geschiedenis van een haatliefdeverhouding*. Zutphen/Leeuwarden (1997), 67-76.

Ph.H. Breuker (red.), *Landrecht der Vriesne: tekstuitgave en commentaar*. Leeuwarden (1996).

Wybren Jan Buma, *Vollständiges Wörterbuch zum westerlauwersschen Jus Municipale Frisonum*. Leeuwarden (1996).

A. Feitsma, 'Taal en macht in de Friese middeleeuwen', *Taal en Tongval* 47 (1995), 64-79.

Tineke Looijenga en Arend Quak (ed.), *Frisian runes and neighbouring traditions. Proceedings of the First International Symposium on Frisian Runes at the Fries Museum, Leeuwarden 26-29 January 1994*. *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik* 45. Amsterdam/Atlanta (1996).

Hans F. Nielsen, 'The emergence of the os and ac runes in the runic inscriptions of England and Frisia: a linguistic assessment'. Yn: Volkert F. Faltings, Alastair G.H. Walker en Ommo Wilts (ed.) *Friesische Studien II. Beiträge des Föhrer Symposiums zur Friesischen Philologie vom 7. - 8. April 1994*. Odense (1995), 19-34.

Han Nijdam, 'Een raadselachtige Friese rune. Nieuw licht op de totstandkoming van het Anglo-Friese Futhork', *Tijdschrift voor Skandinavistiek* 17, nr. 2 (1996), 21-34.

Patrick V. Stiles, 'Remarks on the 'Anglo-Frisian' thesis'. Yn: Volkert F. Faltings, Alastair G.H. Walker en Ommo Wilts (ed.) *Friesische Studien II. Beiträge des Föhrer Symposiums zur Friesischen Philologie vom 7. - 8. April 1994*. Odense (1995), 177-220.

Oebele Vries, 'Mova davn'ofriz'kikh gramot'. Yn: *Movi evropejs'kogo kul'turnogo arealy: rozvitok i vzaemodiya*. Kiev (1995), 14-22.

Oebele Vries, 'Also dat wy habbet ferdan kloppet. Die Terminologie des Friedebannes bei der Eigentumsübergabe von Immobilien in der altfriesischen Urkundensprache'. Yn: Adeline Petersen en Hans F. Nielsen (ed.), *A Frisian and Germanic miscellany, published in honour of Nils Århammar*, NOWELE 28/29 (1996), 251-271.

Oebele Vries, 'The importance of legal history for Old Frisian lexicography'. Yn: K.H. van Dalen-Oskam e.a. (ed.), *Dictionaries of Medieval Germanic Languages: a survey of current lexicographical projects*. Turnhout (1997), 135-147.

US WURK XLIX (2000), p. 80

Oebele Vries, 'From Old Frisian to Dutch: the elimination of Frisian as a written language in the sixteenth century'. In: Brunon Synak en Tomasz Wicherkiewicz (ed.), Language minorities and minority languages in the changing Europe. Proceedings of the 6th International Conference on Minority Languages. Gdańsk (1997), 239-244.